

G. JUSKOV

Anyám

*Alig lettem dacos gyerekeMBER,
anyám egyszer iszonyúan elvert.*

*Most is érzem mindenik ütését.
Háború volt akkor. Nyári hőség.*

*Szurony-füvek égtek s tűzvirágok.
Kamasz szemünk a patakra vágott —*

*suhogták, hogy nem szabad megállni,
markunkban apáink nagy kaszái.*

*Am ebédidőben félreléptünk,
sugaras víz lett a menedékünk.*

*Múlt a perc és kevés volt az óra,
s ocsúdtunk csak félelmetes szóra.*

*Jött anyám odahagyva a földet,
ahol most is hajnal óta görnyedt.*

*Más fiára nem is pazarolt szót:
Megölöm — csak rám — ezt az utolsót!*

*Ökleitől zuhogott a hátam,
s földre hullva új ütésre vártam.*

*De míg fekszem arcom fűbe ásva,
hull csak hull rám — anyám zokogása.*

*Mintha patak hűvös vize lenne,
sebes hátam mosta minden könnyei.*

*Anyámnak, mert rossz évek taposták,
nem mondtam szót, fájót, sem gorombát.*

*Nekem adta mindig — nagyra nőjek —
utolsó darabját kenyerének,*

*rossz nadrágom éjjel foldozgatta —
erre emlékszem, nem a szitokra.*

*S hogy még ma is érzem az ütését?
Háború volt. Iszonyat és éhség.*

Fordította: VERESS MIKLÓS

I Gennagyij Juszkov (sz. 1932) zürjén költő, próza- és drámaíró. Önálló köteteinek száma tizenöt fölött jár. Művei közül számosat fordítottak le oroszra is.

TYIMA V E N Y

Fadöntés

Jártatok-e valaha a végtelen fenyőerdőben? Láttátok-e, hogy hogyan döntik ki a fát, hogy hogyan dől ki a nagy fa? Ó, vajon éreztétek-e valaha ezt az örömet?

Korán reggel kelek fel, a hajnali csillaggal. Felöltözök, gyorsan harapok valamit. Aztán befogok és elvágatok az erdőbe. Még sötét van. Csak a csillagok árasztanak gyenge fényt. A meleg házból kilépve még álmos vagyok. De amint kiérek a faluból, teljesen felébredek, felfrissülök. Hideg, éles szél csap az arcomba. Betakarózom, háttal fordulok a szélnek, egészen összegömbölyödöm a rénszarvasbundában. Nem mozdulok, szenderegve ülök a szánon. Csak a lovat nógatom időnként.

Az erdei útra érek. Még vaksötét van, semmi sem látszik. Az út mellett sűrű sorban állnak a fák. Nem lehet pontosan kivenni, erdeifenyők vagy lucfenyők. A fák is mintha aludnának: egyetlen águk sem rezdül. Csend van. A természet meghalt, mély álomba merült. Az ágakon kövér hócsomók csüngenek. Az ágas-bogas lucok tetőtől talpig vastag hótakarót öltöttek magukra. Nem mozdul, hallgat, alszik az erdő.

Továbbhaladok. Pirkadni, világosodni kezd. A fák lassanként megkülönböztethetővé válnak egymástól. Reszketek a hidegtől. Hirtelen leugrok a szánról, és szá-

ladni kezdek. Hamarosan ledobom magamról a meleg ruhát. Elvágódok az erdei úton, majd fürgén fölugrok. Elfáradok, és újra fölülök a szánra.

A jó, kivágásra szánt erdő még messze van. Az irtás már elmaradt. Ott farkások sorjáznak. Sokáig lépésben haladok. Közeledik az erdeifenyő-erdő. A fák ritkásan állnak, mintha oszlopok lennének a földbe dugva; egészen fent nincsenek ágaik.

(Világosodik, szürkül. De még szunnyad az erdő. Semmi nesz, semmi mozgás, néma csönd. Az évszázados, ölvastagságú erdeifenyők, mint ősz hajú pánccélruhás daliák, úgy állnak egymás mellett, öntudatlanul alszanak. Hány telet és nyarat értek már meg! Hányszor dermedt már tére álomba az erdő, és hányszor ébredt tavasszal új életre! Most alszik, és ismét a tavaszt várja. Nem tudja, hogy már érkezett élete utolsó órája, hogy fái életének álom közben szakad vége... Az emberek megérkeztek, ki lóval, ki gyalog. A levegő nyugtalanná válik az erdőben... Fejszecsapások csattognak, a fűrészek nyekeregnek... Zuhannak, dőlnek a fák... Egyik a másik után... már sok elterült. Ezek az erdeifenyők már nem látják meg az idei tavaszt. Ám legyen! Az ember javát szolgálják!)

Megérkezem. A lovat oldalra térítem. Felhúrom a siléceket, és elindulok körülnézni, megfelelő erdőrészt keresni. Fától fáig haladok, suhanok a siléccel. Látom: szép fa, sudár és sima. Közelebb megyek, a kergét lehántom, ameddig csak bírom. Aztán a fejsze fokával megkopogtatom, hogy vajon nem korhadt-e. Ha a fejszeütés villamos áramként a kezembe nyilallik, akkor jó, egyébként az ütés hangjáról is észreveszed. Átölelem a fát, megmérem a vastagságát. Megnézem, mennyire egyenes a törzse. Megfelel. Eztán a fa körül a havat simára taposom, hogy favágáskor biztonságban tudjak megállni. Előbb az egyik oldalon vágom be, amerre a fának dőlnie kell. Bevágom a fagyott fát. Faforgácsok röpdösnek körülöttem. A fázás elmúlik: csuromvizes leszek az izzadságtól. Ledobom a kesztyűt, a sapkát. Így vágom be a fát az egyik oldalról egészen a közepéig, aztán a másik oldalról, alig valamivel fölötte. Gyantaszag csap az orromba. Aztán egyszer csak a fa kezd eltörni.

... Megreccsen egyszer, aztán másodszer. Szakadoznak-törnek a belső rész rostjai. Egész törzsében megrázkódik a fa, a gyökerétől a hegyéig. Enyhén kezd oldalra hajolni. Aztán egyre erőteljesebben... Nagy robajjal, recsegve-ropogva dől el az erdő fái között. Eldőltek a nagyobb fák ágait lenyesi, a kisebb fákat pedig maga alá temeti. Majd hóba zuhan, lerogy. Mintha füst és por támadna körül-körül — koromsötét lesz —, mint hóvihár idején. A száraz faágak nagyon magasra csapódnak fel; messzire szóródnak az apróbb ágacskák és a tülevelek. Maga a fa mélyen a hóba süllyed, csak ágas csúcsa látszik. A porhó még sokáig nem ülepszik le, ott terjeng fölötte. Végül visszhangzó villámláshoz, mennydörgéshez hasonlóan szétterjed az erdőben (így ad hírt magáról). A széltől meglegyintett, közelben álló fák sokáig hajladoznak. (Némelyik gyászosan megcsikordul.) Nagy ámulat támad köröskörül.

Legallyazom a fát. A törzse mentén lépdelek, méregetve. Megjelölöm és levágom a csúcsát. Vastag rúd segítségével hengergetem a szálfát. Föhl helyezem a szánra. Erejét megfeszítve nehezen viszi ki a ló a hótörleszont át az útra. Föllélegzek. Kötéllal a szánhoz erősítem. Föülök a szálfára és elindulok az erdei úton. Megkönnyebbülten ülök a szálfán, pihenek. Jóleső érzés tölt el. Az égből apró pelyhekben hull a hó. A szán alatt csikorog a hó. Hangosan csörömpöl-dörömböl a szálfa. Hallgatni kezdem. Lám, mintha énekelne: egyszer magasra emeli a hangját, másszor a legmélyebb oktávú basszusig engedi le. Zúg-búg mélyen, lágyan... Némelykor meg nagyon magasan csilingel, tenor hangon... Oly szépen, szomorúan zeng a szálfa belsejében, mintha csak harmonika szólna. Ülök a szálfán, és félálomban hallgatom az édesen zengő zeneszót.

Zürjénből fordította: REDEI KÁROLY

Tyima Veny [Venjamin Csisztaljov írói neve] (1890–1939) az újabb zürjén irodalom megteremtői közé tartozik. Minden műfajban alkotott, írásait nagy gondnal csiszolgatta. A személyi kultusz áldozata. A XX. kongresszus után rehabilitálták.